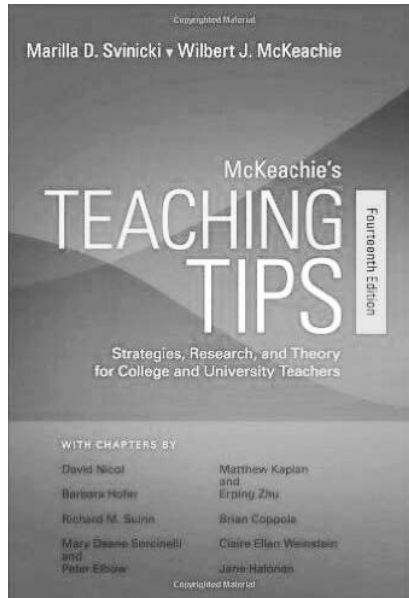

บทวิจารณ์หนังสือ

อัญชลี ชยานุวัชร

หนังสือชื่อ Teaching Tips—Strategies, Research, and Theory for College and University Teachers โดยสำนักพิมพ์ WADSWORTH CENGAGE Learning ลิขสิทธิ์ปี 2014 เป็นหนังสือที่เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน มาอย่างยาวนานและมีชื่อเสียงอยู่ในวงการคือ Marilla D. Svinicki และ Wilbert J. McKeachie หนังสือเล่มนี้น่าจะได้รับความนิยมมากเพราะเป็นการตีพิมพ์ครั้งที่ 14 แล้ว เนื้อหาแบ่งเป็น 7 ตอน รวม 23 บท ดังนี้

Part 1 Getting Started การเริ่มต้น

Part 2 Basic Skills for Facilitating Student Learning (ทักษะพื้นฐานของการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้)

Part 3 Understanding Students (การทำความเข้าใจผู้เรียน)

Part 4 Adding to Your Repertoire of Skills and Strategies for Facilitating Active learning (การเพิ่มทักษะที่หลากหลายและกลยุทธ์ในการอำนวยความสะดวกการเรียนรู้)

Part 5 Skills for Use in Other Teaching Situations (ทักษะที่ใช้ใน
สถานการณ์การสอนแบบอื่นๆ)

Part 6 Teaching for Higher-Level Goals (การสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
ระดับสูง)

Part 7 Lifelong Learning as a Teacher (การที่ผู้สอนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต)

หนังสือเล่มนี้เขียนอย่างละเอียดเพื่อตอบปัญหาที่ผู้สอนมือใหม่หัดขับมักจะถาม เพราะเป็นธรรมดาที่ผู้ที่เพิ่งเข้ามาเป็นอาจารย์ใหม่ๆ ย่อมจะอยากสอนให้มีประสิทธิภาพที่สุด มีการรวมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับความเป็นครูมืออาชีพไว้ทุกด้าน ในบทนำ บรรณาธิการมีความเห็นว่าสิ่งสำคัญในการสอนไม่ใช่เนื้อหาเพราะผู้สอนทุกคนย่อมจะเตรียมตัวไปอย่างดี จุดเริ่มต้นที่ดีของการสอนคือความสามารถในการบริหารจัดการกิจกรรมในชั้นเรียน ทำอย่างไรจะใช้เทคนิคที่เรียบง่ายให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ผู้เขียนเชื่อว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ดีที่สุดคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียน ไม่ใช่การฟังจากผู้สอน สิ่งที่สำคัญที่ควรใส่ใจคือการเรียนของผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายนอกชั้นเรียน

เนื้อหาหลัก

ใน Part 1 มีประเด็นสำคัญมากคือ การสอนไม่ได้เริ่มในวันแรกของการเข้าชั้นเรียน ผู้สอน ต้องเตรียมตัวล่วงหน้าก่อนนั้นประมาณสามเดือน อันดับแรกคือต้องระบุให้ชัดเจนว่า เป้าหมายในการเรียนรู้ของผู้เรียนใน Course นี้คืออะไรหรือที่เรารู้จักกันดีในชื่อ learning outcomes (ผลลัพธ์แห่งการเรียนรู้) ส่วนประกอบของการออกแบบรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่นอกเหนือจาก learning outcomes คือ text (หนังสือที่นำมาใช้), syllabus (รายละเอียดของหลักสูตร), student activities (กิจกรรมของผู้เรียน), teacher strengths (จุดเด่นของผู้สอน), teaching method (วิธีการสอน), technology (เทคโนโลยี) และ assessments (การประเมินผล)

ในการออกแบบให้คำนึงถึง ระดับของความรู้ที่เรียงจากเบื้องต้นไปสู่ความสามารถที่ซับซ้อนขึ้นได้แก่ knowledge (ความรู้), comprehension (ความเข้าใจ), application (การนำไปใช้), analysis (การวิเคราะห์), synthesis (การสังเคราะห์) และ evaluation (การประเมิน) เมื่อไปเจอผู้เรียนในช่วงแรกให้ทำกิจกรรม Break the Ice มาทำก่อนสิ่งอื่นใดเพื่อทำความรู้จักผู้เรียน (Break the Ice หมายถึง กิจกรรมทำให้น้ำแข็งละลาย คือ ให้ละลายพฤติกรรมเพราะเป็นคนแปลกหน้าของกันและกัน)

ใน Part 2 ผู้เขียนแนะนำให้ใช้การอ่านกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้การอ่านเป็นทั้งแบบฝึกหัดในชั้นเรียนและงานที่มอบหมายให้ทำนอกห้องเรียน รวมทั้งการใช้การอภิปราย (Discussion) ในชั้นเรียนให้มากที่สุดเพราะการบรรยายโดยผู้สอนอาจจะให้ผลน้อย การอภิปรายช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิดในเชิงลึก แลกเปลี่ยนมุมมองกับผู้อื่น มีโอกาสสร้างหลักการ ช่วยให้ผู้เรียนแสดงมุมมองของตนเอง ผู้สอนจะเข้าใจว่าผู้เรียนใจหรือไม่เข้าใจและให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างเหมาะสม การอภิปรายถือเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้เรียนจะได้พัฒนาพฤติกรรมของตน ผู้เขียนได้แนะนำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเช่น ไม่ค่อยจะมีคนพูด หรือ มีเพียงคนเดียวที่พูดตลอดเวลา และวิธีแก้ไข

ในเรื่องของการบรรยาย มีการกล่าวถึงประโยชน์ของการบรรยายและให้คำแนะนำว่าผู้สอนควรเตรียมและจัดหัวข้อของการบรรยายอย่างไร และจะอย่างไรให้ผู้เรียนฟังและจดคำบรรยายได้ดี

สิ่งที่สำคัญไม่แพ้การสอนคือการประเมินผล (assessment) ไม่ใช่ การทดสอบ (testing) เพราะฉะนั้นเกรดไม่ควรได้มาจากการทดสอบเพียง 1 หรือ 2 ครั้ง เพราะเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ในรายวิชาของผู้เรียน มีคำแนะนำให้ผู้สอนหลีกเลี่ยงเครื่องมือประเมินที่ก่อให้เกิดความเครียดและการแข่งขัน รูปแบบของการประเมินผลที่แนะนำคือ การทดสอบทั้งในและนอกห้องเรียน การประเมินผลตามสภาพจริง การแสดงภาพเชื่อมโยงแนวคิดสำคัญ การเขียนบันทึก การทำงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลการอ้างอิง แฟ้มสะสมงาน การประเมินโดยเพื่อน การประเมินการ

ทำงานกลุ่ม การประเมินที่ออกแบบฝังไปในกิจกรรมรายวิชา การประเมินชั้นเรียน ทั้งชั้น ซึ่งผู้สอนเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม

ผู้เขียนแนะนำเรื่องการสร้างข้อสอบว่าควรมีหลากหลายให้เลือกและใช้เพื่อ วัดคุณสมบัติที่ต่างกัน เช่น การเขียนคำตอบสั้นๆ (short-answer items), การเขียนเรียงความ (essay items), การเลือกคำตอบที่ถูกต้องและผิด (true-false items), การเลือกคำตอบ ที่ถูกจากตัวเลือกที่ให้ (multiple choice) และ การจับคู่ (matching items) มีข้อแนะนำด้วยว่าจะเตรียมผู้เรียนอย่างไร ตรวจอย่างไร ให้คะแนนอย่างไร คำนวณข้อสอบ ที่ตรวจแล้วเมื่อไหร่ ทำอย่างไรหากมีการโกง หรือมีผู้ขาดสอบ

จะทำไม่ไรในการเขียนข้อสอบย้อนกลับเกี่ยวกับการสอบเพื่อให้ผู้เรียน ในภาพรวม ข้อสอบนั้นจะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจได้ เลือกประเด็นหลัก ๆ ไม่กี่ประเด็น ยกตัวอย่าง ประกอบ ท้นเวลา อยู่ในกรอบของผลลัพธ์การเรียนรู้ ต้องบอกทั้งข้อดีและข้อที่ต้อง ปรับปรุง เสนอแนะว่าจะปรับปรุงอย่างไร สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับเรื่องอื่นได้ ผู้เขียนแนะนำให้ผู้สอนใช้ข้อสอบย้อนกลับของตนประกอบกับข้อสอบย้อนกลับของ เพื่อน และที่สำคัญที่สุดการฝึกผู้เรียนให้ใช้การประเมินตนเองโดยการสะท้อนคิดว่า จะเรียนให้ดีขึ้นได้อย่างไรจะได้ประโยชน์สูงสุด

ในตอนท้ายของส่วนนี้ ผู้เขียนได้พูดถึงการให้เกรดว่ามาจากหลายส่วนรวมกัน เราต้องดูเรื่องค่าของความเชื่อมั่นในเครื่องมือที่ใช้วัดประเมิน จะเลือกตัดแบบอิงกลุ่ม หรืออิงเกณฑ์ หากผู้เรียนขอเปลี่ยนเกรดจะทำอย่างไร ข้อคิดเห็นในตอนท้าย มีความสำคัญมากมีการอ้างอิงนักวิจัยทางการศึกษาหลายๆ คนพบว่า ควรสอนโดย เน้นกิจกรรมที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ ทำท่ายและช่วยเพิ่มทักษะ มากกว่าการ ตั้งเป้าหมายไว้เพียงการได้เกรดดี และไม่ควรเปรียบเทียบกับผู้อื่น ผู้เรียนควรสนใจ พัฒนาการของตน ผู้สอนควรชื่นชมความพยายามและการพัฒนาตนเอง เห็นว่า ความผิดพลาดเป็นโอกาสในการเรียนรู้ ผู้สอนอาจจะต้องส่งเสริมรูปแบบของการเรียนรู้ แบบร่วมมือ

ใน Part 3 ผู้เขียนขอให้ผู้สอนใส่ใจผู้เรียนโดยเฉพาะเรื่องของแรงกระตุ้นให้เกิด การเรียนรู้ โดยนำเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับแรงกระตุ้น เช่น ความสามารถในการออกแบบ

การเรียนรู้ของตนเองและความมุ่งมั่น (Autonomy and Self-determination), แรงบันดาลใจภายในและแรงบันดาลใจภายนอก (Intrinsic and Extrinsic Motivation) และ ทฤษฎีความคาดหวังกับคุณค่า (Expectancy-Value Theory) ผู้อ่านจะได้รู้จัก ทฤษฎีที่สำคัญเหล่านี้ และมีข้อเสนอแนะว่าจะนำทฤษฎีเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร เช่นเมื่อมอบหมายงานของรายวิชา ให้ใส่ใจเรื่องการให้โอกาสเลือกหัวเรื่องและการดำเนินการ ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของรายวิชาและสื่อสารแรงบันดาลใจของผู้สอนต่อรายวิชาให้ผู้เรียนรู้ด้วย

ในกรณีที่สอนผู้เรียนต่างชาติให้ใส่ใจการสื่อสารที่แสดงออกโดยทางร่างกาย เช่น การสบสายตาและลักษณะของการสื่อสารด้วยวาจา เมื่อมีนักศึกษาที่แตกต่างหลากหลายก็มีสิ่งชวนท้าทายมาก ผู้เรียนบางคนอาจได้เฉยๆหรือไม่สนใจเรียน หรืออาจมีผู้ที่มีปัญหาทางจิตมาปะปนอยู่ในกลุ่มผู้เรียน

Part 4 กล่าวถึงทักษะการเรียนรู้แบบกลุ่ม ผู้เขียนอธิบายไว้ชัดเจนว่าทำไมการเรียนรู้เป็นกลุ่มจึงได้ผล ผู้เรียนผลัดกันสอน รูปแบบการเรียนรู้แบบนี้มีหลากหลาย เช่น การเรียนเป็นคู่ การเรียนเป็นทีม การเรียนแบบออนไลน์ทั้งแบบการเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันในห้องเรียน (Synchronous) และการเกิดขึ้นในเวลานอกห้องเรียน (Asynchronous), การเรียนเป็นทีม (Team-based learning) และการเรียนรู้แบบเป็นชุมชน (Learning communities) หลักในการจัดกลุ่มคือ จัดกลุ่มให้ผู้เรียนดีกว่าให้ผู้เรียนจัดกลุ่มกันเอง ให้กลุ่มสรุปว่าเรียนเป็นกลุ่มอย่างไรจึงจะให้ผลดี ผู้เรียนต้องรู้ว่าเป็นสมาชิกกลุ่มที่ได้อย่างไร การเรียนแบบประสบการณ์เป็นฐาน (Experiential learning) ทั้งรูปแบบ กรณีศึกษา (Case-based learning), การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) และการใช้ความจริงเป็นฐาน (Reality-based learning) มีบทที่พูดถึงการเขียนทั้งแบบธรรมดาและแบบยาก ๆ โดยแนะนำว่าผู้สอนจะสามารถตรวจงานเขียนได้อย่างไรและควรเน้นการหลีกเลี่ยงการลอกงานของผู้อื่นโดยไม่อ้างอิง มีบทที่กล่าวถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะสามารถใช้เทคโนโลยีรูปแบบใดได้บ้าง

Part 5 เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ใช้กิจกรรมได้หลากหลาย หากบริหารกิจกรรมเป็น แม้แต่การเขียนและการทดสอบ การสอนในห้องปฏิบัติการ เป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องจัดการให้เป็น มีให้เลือกหลากหลายรูปแบบ เช่น การสอนแบบ อธิบาย (Expository instruction) ในสไตล์เดียวกันกับการสอนทำอาหาร การสอนแบบ สืบค้น (Inquiry instruction), การสอนแบบค้นพบ (Discovery instruction), การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based) และการสอนแบบสตูดิโอ (Studio instruction)

Part 6 การสอนให้ผู้เรียนจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ ผู้เขียนพูดถึงลักษณะของ ผู้เรียนแบบนี้ว่าเขารู้ดีว่าเขาควรจะทำอะไร ความสำคัญของเป้าหมายและการ สะท้อนคิด การเพิ่มการตระหนักรู้ของผู้เรียน การตรวจสอบความเข้าใจ ประเด็นหลัก คือการรู้วิธีเรียนนั้นไม่เพียงพอ ผู้เรียนต้องอยากเรียนรู้ด้วย ผู้สอนควรแนะนำให้ ผู้เรียนๆ แบบ Blended learning ด้วย ในตอนนี้มีเรื่องของการสอนให้คิดด้วยเพราะ เป็นจุดอ่อนที่นายจ้างมักจะกล่าวถึง ผู้เขียนอธิบายชนิดต่าง ๆ ของการคิดว่าแบ่ง ออกเป็น Lower-order skills คือ remember และพัฒนาไปจาก understand, apply, analyze, evaluate และ create มีข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาคุณภาพ การคิด ในตอนท้ายมีประเด็นชวนผู้สอนคิดคือ คุณธรรมจริยธรรมในการสอน ผู้สอน ต้องนับถือผู้เรียนเช่นเดียวกัน ประเมินผลด้วยความยุติธรรม ไม่เอาเปรียบผู้เรียน ไม่ข่มขู่ หรือ เลือกที่รักมักที่ชัง ในบางครั้งก็ต้องเก็บความลับของผู้เรียนไว้

Part 7 ว่าด้วยการที่ผู้สอนต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้สอนต้องเรียนรู้จากข้อมูล ป้อนกลับจากผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะนั่นจะนำไปสู่ความก้าวหน้า ของงานด้านการเรียนการสอน

ประโยชน์ของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์มากสำหรับท่านที่ไม่เคยรู้เลยว่า การเรียนการสอน เป็นศาสตร์เฉพาะศาสตร์หนึ่ง พุดภาษาที่เข้าใจง่ายคือผู้สอนทุกคนต้องเรียนศาสตร์ แห่งความเป็นครู ต้องมีการออกแบบรายวิชา มีการบริหารจัดการกิจกรรม มีการ วัดผลประเมินผล รวมทั้งทำอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงซึ่งเป็น

เรื่องยาก การเข้าไปสอนหนังสือให้เวลาหมด ๆ ไปเป็นสิ่งที่ “ไม่ใช่” เป้าหมายของนักศึกษาอย่างแน่นอน แม้เขาเองอาจจะยังไม่รู้ว่าเขาต้องการอะไร มีคำกล่าวติดตลกของผู้สอนคนหนึ่งว่า ครูที่ดีต้องเป็นครูที่ผู้เรียนจะไม่ย้อนกลับมาด่าในภายหลังว่าเราไม่ได้สอนอะไรเขาเลย

ผู้เขียนใช้ศัพท์ทางการศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้ผู้อ่านได้ติดตามเส้นทางของพัฒนาการด้านการศึกษาค้นพบกับการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับผู้ที่อยู่ในวงการมานาน หากได้อ่านหนังสือเล่มนี้ถือเป็นเรื่องที่ได้ทบทวนเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ตนเองได้ไปมีประสบการณ์ผ่านมา ตรวจสอบว่ามีอะไรบ้างที่เราทำดีแล้ว มีอะไรบ้างที่เรายังไม่ได้ใส่ใจ หนังสือเล่มนี้เก็บรายละเอียดของการเรียนการสอนไว้ได้ครบถ้วนเพราะผู้เขียนทั้ง 2 คนมีความสนใจเรื่องนี้เป็นพิเศษจึงถ่ายทอดประสบการณ์สำคัญๆ มาให้ผู้อ่าน เรียกว่าถ้าอ่านหนังสือเล่มนี้จบก็มีชัยไปกว่าครึ่ง ไม่ต้องรอเก็บสะสมความรู้ที่มีอยู่ภายในของตนเอง (Implicit knowledge) ซึ่งจะต้องใช้เวลายาวนานมากกว่าจะตกผลึก ถือเป็นการเรียนรู้ทางลัด คือเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เขียนนั่นเอง